

gets Taalmodighed, som det rigtignok efter Forretningsordenen er Principet, der idag skal debatteres, men det dog neppe vil lade sig nægte, at der turde være kommet Udskilligt frem allerede under denne Behandling af Principspørgsmaalet, som muligt snarere hørte til Behandlingen af de enkelte i samme indeholdte Spørgsmaal ved Sagens 2den Behandling, og det dog formeentlig følger af, at det er fremkommet, at jeg ogsaa maa ansee mig for opfordret saavel som berettiget til ogsaa efter Leilighed at gaae det imøde.

Hyvad nu det principielle, det egentlige Hoved- og Grundspørgsmaal i dette Anliggende angaaer, saa mener jeg, at det forholder sig dermed saaledes, at derom er der ingen Uenighed, at Grundloven vil Religions- og Samvittigheds- og Troessfrihed i Ordenes fuldeste Forstand, fuldstændigt og energisk gennemførte, og for det Andet, at den hidtil gjældende Lovgivning i vort Fædreland har været nogenlunde tværtimod, saalænge man holder sig til Loven, ikke saaledes, som den efterhaanden med mangehaande Formildelser blev sat i Kraft, men saaledes, som den staaer præntet i Bogstaven. Naar der saa dernæst spørges, om der da netop nu skulde gjøres Forsøg paa at bringe en virkelig Sammenhæng og Overensstemmelse tilveie imellem Grundlovens friske Bestemmelse i denne Henseende og den ældre Lovgivnings tunge Bogstav, saaledes som den hidtil har bestaaet iblandt os, saa tilstaaer jeg, at jeg hører til dem, som ere tilbøjelige til at mene, at, dersom vi endnu havde Sagen i vor Magt, dersom ikke Saameget allerede i denne Henseende var gjort, saa maatte Svaret nærmest blive: Nei! endnu er Diebliffet ikke kommet. Jeg tilstaaer, at jeg hidtil har forstaaet, hvad der blev forjættet i Danmarks Grundlov, navnlig om Religionsfriheden, saaledes, at det forekom mig, som om vi deri havde faaet det aandeligt, hvad Folket andetsteds nu og da har forsøgt legemligt at tilveiebringe, men hvormed det sjældent har havt stort Held, nemlig et virkeligt Constitutions- og Friheds-Træ her i Landet, og jeg troede, at dette Træ vilde vise sig at være af den Art, der staaer an i enhver Jordbund, og vise sig her at være plantet i en god Jordbund, at det derfor alle-

rede efter den korte Tids Forløb, der er hengaaet over det, vilde have vist sig, at dette Træ havde stude og begyndt at have sin løvrige Krone. Jeg troede, at Følgen deraf maatte være bleven den, at det hurtigt og kjendeligt var kommet dertil, at Jngle fra fremmede Egne, uden Frygt, fordi de førte et i aandeligt Forstand fremmed Tungemaal, vilde være komne, for at bygge i dets Grene: jeg mener, at Religionsbefændere af eiendommelige Retninger vilde høre, at der her var forjættet dem et stort aandeligt Gode, og komme glade hertil, for at nyde det. Jeg troede fremdeles, at der vilde staae Kjærminder ved Roden af dette Træ, det vil sige, at de Landsmænd, som have i en Række af over 30 Aar kæmpet for Troessfrihed og sukket under Statskirkenes Nag, vilde under dets Skygge kunne see tilbage til de svundne Dage med det Vidnesbyrd, at, hvad de havde krævet og paapeget Nødvendigheden af og sukket efter og lidt for, det var nu kommet ogsaa for dem, at nu aabnedes der Udset for dem til Ro og Fred i den Henseende. Og under alt dette antog jeg endelig, at nu skulde den udøvende Magt i vort Fædreland, hvad Religionsfriheden maatte angaae, indtil videre ikkun have den Opgave, naar En og Anden, der ikke forstod Grundloven og ikke andsfede Tidens Tegn, begyndte at pukke paa de gamle Lovbestemmelser og den gamle Tvang, saa at sige: det er Noget, som ikke kan anvendes; det er vel ikke udtryffeligt affkaffet, men der kan ikke længere være Tale derom. Og saaledes troede jeg, at, naar nogle Aar vare gaaede, naar vi viensynligt havde seet, at forskjellige Jngle, skjøndt de syngte hver med sit Nøb, dog godt kunde forenes i den ene Bøgetop, naar vi viensynligt havde seet, hvorledes det lader sig forene med borgerlig Orden og Sikkerhed, at der gives Religionsfrihed i Landet, at vi da skulde have faaet den organiske Lov, som skulde gaae ud paa at staae fast i Ord — saavidt det kan staae fast i Ord, og fremfor Alt i det frene Bogstav — at den grundlovmæssige Religionsfrihed nu virkelig var gennemført og skulde fremdeles gjenføres i vort Fædreland. Det var min Forestilling; men det er, som bekendt, kommet anderledes, og fra det Diebliff af, at det er kommet an-